

Због тога смо овде

Говор на отварању 16. међународног конгреса слависта
20. августа 2018. у Београду

„Као и до сада, и овај Конгрес има да обухвати као главне науке славистике – проучавање књижевности и све дисциплине које су са њим у вези, словенску лингвистику, са свима лингвистичким и филолошким гранама њеним; али сем тога, и наставну страну славистичких дисциплина у школи.“ (А. Белић, „Уместо поздравног говора на Конгресу“)

Овако би А. Белић отворио Трећи конгрес у Београду, да је одржан.

Наш конгрес показује да искра ове велике словенске идеје, одржавања научних састанака словенских филолога, још није утрнула у времену.

Због тога смо овде.

Пред нама је остварен сан *српске* славистике. И велико признање свим њеним угледницима, који су допринели да Конгрес буде отворен, сада и овде, на Филолошком факултету Универзитета у Београду, где му је и место. Ово је наставак сна *светске* славистике, још од Припремног конгреса руских филолога-слависта у Петрограду 1903. године. Од првих међународних славистичких форума. Од оснивања Словенског института у Паризу 1919. године. Од првог, прекретничког, прашког конгреса 1929. године, који је био посвећен патријарху славистике, Јозефу Добровском. Ми наш конгрес посвећујемо патријарху српске лингвистике, Александру Белићу.

Београд овим конгресом потврђује, у историји славистике давно освојену мисију, да буде „мост спајања међу славистима различитих земаља“, језика, нација.

Због тога смо овде.

„Зар има иједне науке која је толико општесловенска, која је толико словенска као словенска филологија и која заслужује да се око ње окупе сви слависти“, упитао би се, верујем, Александар Белић данас, као што се упитао давне 1929. године на Прашком конгресу.

Зар има ичега важнијег од давно истакнутог племенитог циља: приближити људе који на истом послу раде у различитим словенским земљама; истаћи нове правце рада; превладати конзервативизам у науци.

Због тога смо овде.

Александар Белић, „Нестор међу славистима“ (Елизабет Хил), централна фигура српске славистике, био би, верујем, поносан, на нас. Ми смо поносни што настављамо његово храбро и беспоштедно, а мудро и разложно бављење науком.

Због тога смо овде.

Били смо овде и 1939. године, на неодржаном 3. међународном славистичком конгресу, када је, због избијања Другог светског рата, било неопходно „ликвидирати“ Конгрес. Из петогодишњег искуства тешких и мукотрпних припрема нашег конгреса, са најбољим Организационим одбором на свету, који је уложио натчовечанске напоре да све ово пред вама изгледа овако како изгледа, схватам у потпуности колико је тешко морало бити Белићу да већ припремљени Конгрес „ликвидира“ пред његово отварање. Али ево како је велики лингвиста, и у том мрачном тренутку поништења људскости, оставио места за наду:

... Скрушен пред посматрањем оног што се збива, Извршни одбор ће чекати, чувајући савесно све оно што се окупило око Трећег конгреса, да му време допусти да заставу Четвртог конгреса преда у руке оних које духовна заједница овог Конгреса нађе за достојне. Када ће се земљесучеснице у овом Конгресу или њихови представници јавити са овом жељом – то зависи од будућности која је данас сасвим непозната.

И наша је будућност „сасвим непозната“. Али се надамо да ћемо, по успешном завршетку једног од најмноогољуднијих славистичких конгреса током претходних деценија, најбројнијег који је икада одржан у Србији, бити достојни да заставу Седамнаестог конгреса предамо у руке оних које духовна заједница овог, Шеснаестог конгреса, нађе за достојне.

Били смо овде и 1955. године, када је, управо на Међународном сусрету слависта у Београду, донета одлука о формирању Међународног комитета слависта (МКС), у циљу неговања међународних веза из области славистике и обнављања традиције славистичких конгреса. Актуелни Статут Међународног комитета слависта (МКС), и даље почиње преамбулом: «Международный комитет славистов создан решением Международной встречи славистов в Белграде в 1955 г. для возобновления и продолжения международных связей в области славистики и традиции славистических конгрессов, существующей с 1-ого Международного съезда славянских филологов в Праге в 1929 г.»

Словенски свет је некада био „део један нови свет“. Данас је нови свет стари свет. И ми морамо у том старом свету тражити нову искру, нову младост, нови жар са истом, можда још већом прилежношћу него у време Трећег светског конгреса.

Одговарамо, зато, на Белићеве захтеве, формулишући основне циљеве 16. међународног конгреса слависта, узимајући у обзир опште стање славистике и изазове са којима се она сусреће у 21. веку:

1. Учврстити и ширити славистику као науку поштујући традицију научних састанака словенских филолога;
2. Бити изразито отворен за иновације, за нове форме, методе и облике рада;
3. Избећи политику на конгресима, јер: „... у дефиницијама језичким може бити и сме бити само оно што истиче из језичких појава, из језика“, како је навео А. Белић оцењујући лингвистичка гледишта за која се залагао Прашки лингвистички кружок;
4. Отклањати аномалије раскинутих научних веза и састављати их поново, свуда и на сваком месту;
5. Неговати традицију међународних славистичких конгреса;
6. Снажно повезивати славистику као сложену научну дисциплину у словенским и несловенским земљама;
7. Отварати нова средишта на мапи славистичког покрета: јуче је то била Летонија, данас ће то бити Азербејџан и Јужна Кореја, сутра неко други;
8. Отворити Конгрес за младе научне раднике, оне који су тек на почетку: због тога смо увели категорију постер-реферата, и позвали младе наде светске славистике да прате Београдски конгрес;
9. Издавати речнике, библиографије: у петогодишњем периоду нашег руковођења светском славистиком донета је одлука да се при МКС-у сачини међународна референтна листа славистичке научне периодике; листа је сачињена и објављена на сајту Словенске библиотеке (Slovanská knihovna) у Прагу.
10. Омасовити рад комисија, пројеката, научних сесија. Први међународни конгрес слависта у Прагу 1929. окупио је 544 учесника. Регистар имена Београдског конгреса 2018. броји преко 1200 имена.

„Наш главни циљ је данас, каже А. Белић, да покушамо да вратимо ствари у стари ток.“ Ствари се, извесно је, не могу вратити у „стари ток“. Али се могу прилагодити новим токовима не губећи своје традиционалне вредности.

Због тога смо овде.

Конгрес је једна имагинарна држава. Програмом, за који је заслужан секретар МКС-а, проф. Петар Буњак, као уставом те државе, ми у њој исцртавамо улице, трасирамо вијадукте, подижемо вишеспратнице, полагамо кровове. Тако ћемо, у Програму, на посебном округлом столу, подићи бисту Александру Белићу, овде, управо овде, на Студентском тргу, где му је и место, и где станује однеговани београдски стил који је некада био и стил однегованог Београда. Подсетићемо се, посебним зборницима радова, истакнутих српских слависта, Слободана Ж. Марковића и Богољуба Станковића, и њихових заслуга у славистичком покрету.

Округлим столом о Вуку, и још више изложбом речника „Српска лексикографија од Вука до данас“, том непоновљивом изложбом у Галерији науке и технике САНУ, отворићемо, вечерас, фонтану живих речи.

Због тога смо овде.

Остварили смо складну и успешну сарадњу научних и стручних установа, Савеза славистичких друштава, Филолошког факултета и Српске академије наука и уметности, свих академских центара у Србији на којима се изучава славистика, угледних институција културе; библиотечких центара, посебно Библиотеке града Београда и УБ „Светозар Марковић“ у Београду; и државних органа: пре свих председника Републике Александра Вучића као високог покровитеља и гаранта успешности Конгреса; Града Београда, као покровитеља и представника свих Београђана; ресорних министарстава у влади Републике Србије; угледних појединаца и покровитеља; несебичних дародаваца.

Један човек је од самог почетка са нама, са Организационим одбором Конгреса. Најпре као градски секретар за културу, након тога као министар културе и информисања, а пре свега као човек од знања и интегритета. То је господин Владан Вукосављевић, који је и данас присутан међу вама. Хвала му.

Слободан сам, на крају, да са овог места упутим један предлог покровитељима Конгреса, уваженим представницима Града Београда. Предлажем да се у Студентском парку, на Студентском тргу, поред бисте Александра Белића, коју ћемо, надам се, преселити

из Програма Конгреса на Трг, подигне споменик не једном човеку, већ једној књизи. Та књига је *Српски рјечник* Вука Стефановића Караџића. Књига над књигама, књига-памтивек, књига-угаоник српске културе. У тој, отвореној књизи, становаће, као у Вуково време и Вуковом заслугом, и данас модерне речи: знање, храброст, част, достојанство, истрајност, идентитет, космополитизам.

Због тога смо овде.

Уважени пријатељи, драги слависти, поштовани гости, угледне званице, чланови Међународног комитета слависта, Програмског и Организационог одбора Конгреса, професори и студенти, драги волонтери.

Нека нам је срећан и успешан Конгрес. Овим отварам 16. међународни конгрес слависта у Београду.

Због тога смо овде.

Бошко Сувајџић, председник Међународног комитета слависта